

RÍKISENDURSKOÐUN

Bríetartúni 7, 105 Reykjavík IS-Iceland.

	Dagsetning	Tilvísun
Alþingi fjárlaganefnd	27. apríl 2020	20040022
Austurstræti 8-10		11.01
150 Reykjavík		GJJ

Umsögn Ríkisendurskoðunar um frumvarp til fjárlagalaga – þskj. 1253, 724. mál

Ríkisendurskoðun hefur þann 22. apríl 2020 móttengið tölvupóst þar sem óskað er eftir umsögn embættisins um ofangreint þingmál.

Ríkisendurskoðun tekur ekki afstöðu til efnislegra þátta frumvarpsins enda er forsenda þeirra háð stjórnmalalegu mati ríkisstjórnar Íslands á aðstæðum í samfélaginu og mati hennar á hvernig bregðast skuli við. Ríkisendurskoðun telur hins vegar rétt að benda á tiltekin atriði sem mikilvægt er að fjárlaganefnd hafi hugfast við meðferð frumvarpsins.

Í frumvarpi því sem hér er til umsagnar kemur fram í 3. gr. að breyta eigi 6. gr. fjárlaga fyrir árið 2020 þannig að heimilt verði að veita lánastofnunum fulla ábyrgð ríkissjóðs á höfuðstól og vexti lána. Um er að ræða úrræði til að styðja við einstaklinga og lögaðila sem stunda atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi og hafa orðið fyrir tímabundnum skakkaföllum vegna Kórónuveirusfaraldursins. Meðal skilyrða fyrir umræddum lánnum er að viðkomandi rekstraraðili hafi orðið fyrir tekjusakdrætti á árinu 2020, lánin séu veitt fyrir árslok 2020 og að þau verði eingöngu nýtt til að standa undir rekstrarkostnaði lánþega. Þá er í lok ákvæðisins kveðið á um að heimilt verði að semja við Seðlabanka Íslands um að annast umsýslu vegna ríkisábyrgðarinnar.

Umræddu ákvæði svipar til heimildar sem samþykkt var með 4. gr. fjárlagalaga nr. 26/2020 sem samþykkt voru á Alþingi þann 30. mars sl. Ríkisendurskoðun sendi hinn 24. mars 2020 umsögn vegna frumvarpsins sem varð að þeim lögum. Margt af því sem fram kemur í þeirri umsögn má árétta vegna þess frumvarps sem hér er til meðferðar sem og það sem fram kemur í umsögn Ríkisendurskoðunar dags. 15. apríl 2020 um drög að samningi á milli Seðlabanka Íslands og fjármála- og efnahagsráðuneytisins.

Í III. kafla frumvarps til laga um fjárstuðning við rekstraraðila vegna heimsfaraldurs kórónuveiru sjá þskj. 1254, 725. mál, er að finna upptalningu í átta tölulíðum á þeim skilyrðum sem uppfylla þarf svo að full ríkisábyrgð fái á lánnum sem lánastofnun

hefur veitt. Nær öll þau skilyrði eru hlutlæg s.s. að tekjusatdráttur nemi ákveðnu hlutfalli af tekjum sama tímabils á árinu 2019, launakostnaður hafi verið a.m.k. 10% af rekstrarkostnaði og opinber gjöld séu ekki í vanskilum. Önnur skilyrði eru matskenndari s.s. að ætla megi að rekstraraðili verði rekstrarhæfur þegar bein áhrif heimsfaraldar kórónuveiru og aðgerðir stjórnvalda til að verjast henni eru liðin hjá.

Þetta fyrirkomulag gerir í reynd ráð fyrir að lánastofnanir veiti lán að tilteknum skilyrðum uppfylltum og ekki verður annað ráðið af 725. máli (þskj. 1254) en að skylt sé að veita lánin séu skilyrðin uppfyllt og að baki þeim sé 100% ábyrgð ríkissjóðs Íslands. Til umhugsunar er hvort að með þessu hætti sé í reynd verið að fela einkaaðilum að fara með tiltekið opinbert vald, þó með vissum takmörkunum. Hvaða rétt gæti það skapað hjá viðkomandi rekstraraðilum sem ekki kynnu að fá lán? Eiga slíkir aðilar einhvern málsskotsrétt og þá hvert eða verður að líta á ákvæði frumvarpanna sem vísireglur?

Að mati Ríkisendurskoðunar er brýnt að ekki fari á milli mála að ef fjármálafyrirtæki vikur frá skilyrðum sem Alþingi setur, sbr. þingmál 725, verði ábyrgð á slíku ekki lögð á ríkissjóð ef greiðslufall á endurgreiðslu lána verður og lánveitingin lendir í vanskilum. Þá telur Ríkisendurskoðun eðlilegt að fram komi í lögum að viðmið um tekjur, launa- og rekstrarkostnað o.fl. verði sótt í skattskil viðkomandi rekstraraðila.

Með vísan til framanritaðs gætu skapast ýmis álitamál við framkvæmd þessara reglna og nær útilokað er að sjá fyrir öll álitamál sem upp kunna að koma. Um er að ræða afar óvenjulega ráðstöfun sem leiðir hugann að því hvort að ákvæði 3. gr. frumvarpsins auk þeirra skilyrða sem fram koma í þskj. 1254, uppfylli 40. gr. stjórnarskrárinnar. Ríkisendurskoðun gengur út frá að þess hafi verið gætt við samningu frumvarpanna og þær óvenjulegu aðstæður sem nú eru uppi geri að verkum að ákvæði stjórnarskrárinnar standi ekki í vegi fyrir því að skipa málum með þessum hætti.

Að lokum skal bent á að full ríkisábyrgð á lánum eins og hér er lagt til getur dregið úr ábyrgðar- og varúðarhegðun sem lánastofnun ber almennt að beita við lánveitingar. Þetta fyrirkomulag veldur því að þau skilyrði sem setja á fyrir lánveitingu þurfa að vera hlutlægari en ella og draga þarf, eins og unnt er úr matskenndum skilyrðum. Að þessu virtu mælir Ríkisendurskoðun með að fjárlaganefnd fjalli um þetta atriði í nefndaráliti og leiði rök að því að ríkisábyrgð eigi að falla niður komi í ljós að skilyrði fyrir lánveitingu hafi ekki verið uppfyllt en lán veitt af lánastofnun allt að einu.

Virðingarfyllt,

